Gnus in Rudolf Dostal iz Ljubljane: Ivo Radovanović, Anton Kačić in Aleksander Devčić iz Splita; Risto Šušlić iz Sarajeva; Savo Semiz iz Mostara; Spasoje Hadži-Popović iz Bitolja; D. Sirotanović iz Vukovara; Milan Smiljanić iz Zaječara in Mihajlo Stevanović iz Vranje. Nekaj članov je opravičilo svojo odsotnost.

Ob 9. uri otvori predsednik Stanković sejo glavnega odbora, konštatira sklepčnost in pozdravlja tovariše, ki so došli posamezni s skrajnih mej naše države. Predstavlja kot goste, tovariše Joca Milojevića Blaža Štetića in Pera Horvata, zastopnike učiteljskega društva »Jedinstvo« v Zagrebu, ki so došli kot tolmači hrvatskega učiteljstva, včlanienega v UJU da informirajo o teškem stališču in položaju onega dela tamošnjega učiteljstva, ki stoji in deluje na temelju narodnega in državnega edinstva, ki pa mora prav zaradi tega trpeti nečuveno preganjanje in to baš s strani uradne šolske uprave.

Poročilo predsedstva.

I. Nato poda **poročilo o delovanju izvršilnega odbora UJU.** V kratkih besedah se dotakne zgodovine in velike misije naše organizacije. Opozarja na veliki moralni uspeh in to celo v onih pokrajinah, kjer je sredobežna sila največja kot n. pr. v Hrvatski, kjer je v UJU že preko 1700 učiteljstva. Omenja delo pri osnutku zakona o narodnih šolah, kjer so sodelovali predstavniki učiteljstva iz vseh pokrajin. Spominja na resolucije sarajevske skupščine glede izenačenja dnevnic vsega učiteljstva, stanarine in ogreva, strokovniakov v ministrstvu prosvete, kamor naj se pokličejo zastopniki iz vseh pokrajin, glede predlogov za činovniški zakon glede polnih dnevnic poročenih učiteljic itd. Poroča o odstopu predsednika M. Jovića, na koje mesto je bil potem on izvoljen. Resolucije, tako izvršilnega odbora kot posameznih poverjeništev UJU, so bile izročene ministru prosvete.

Govori o jesenskem uradniškem kongresu in sodelovanju naše organizacije tako pri tem, kot pozneje pri akciji povišanja dnevnic, o akciji za izenačenje doklad poročenim učiteljicam, o delu za realizacijo vseh zahtev pokrajinskega učiteljstva.

Omenja spomenice bosanskega in slovenskega učiteljstva in delo centrale za njihovo ustvarjenje. Doseglo se je edino izenačenje draginjskih doklad v državi, druga vprašanja se niso dala za sedaj rešiti, ker bo treba to storiti samo zakonodajnim potom.

Preganjanje učiteljstva v Hrvatski.

Opozarja nadalje na nezaslišano dejstvo v Hrvatski, kjer so izstavljeni člani našega Udruženja pritisku in preganjanju reakcionarnih elementov. Povodom tega je vstala centrala, da brani in ščiti svoje člane pred takim postopanjem, kar je storila potom učiteljskega tiska in s protesti na pristojnih mestih. Vspeh je bil, da je pozval minister prosvete šefa prosvetne uprave v Zagrebu na odgovor. Razdiralno delo tamkajšnjega separatističnega življa je bilo s tem ublaženo in je preganjanje našega članstva, ki se je pojavljalo v brezobzirnem premeščanju, ponehalo.

Materijalni položaj Udruženja, naš tisk in ponovna akcija za činovniški zakon.

Predsednik govori o podrobnem delu izvršilnega odbora o točnem plačevanju članarine o izdanju knjige »Predavač« in o nameravanem izdanju mladinske knjige večje vrednosti. — Prehaja na centralno glasilo »Narodno Prosveto«, ki ji je zaradi postoječih razmer sam urednik; povdarja njeno nacionalno in stanovsko zadačo; list je informiral o vseh prosvetnih vprašanjih v tu- in inozemstvu. — Izvršilni odbor je deloval, kolikor je mogel, tako na želje in zahteve posameznih društev kot poedincev. Ako se ni moglo prav v vsakem slučaju v polnem obsegu ustreči, je temu vzrok nedostajanje delovnih moči. — Započela je po volitvah nova akcija o uradniškem vprašanju, kjer je tudi sam sodeloval. Opozarja na zadnji poskus ki je bil storjen s tem, da je odšla deputacija javnih nameščencev, kjer je on zastopal učiteljstvo k Nj. Vel. kralju.

Debata o predsednikovem poročilu.

Temeljitemu točnemu in izčrpnemu predsednikovemu poročilu je sledila živahna pohvala in dolgotrajna debata, v katero so posegli skoro vsi navzoči člani. Dolgo se je razpravljalo o tem, da li smejo iznesti hrvatski kolegi svoje težnje že sedaj pri debati, končno je bilo odločeno, da se o zadevi razpravlja odvojeno na seji prihodnjega dne. V poteku debate se je od nekatenih članov povdarjalo nevzdržno dejstvo, da je združeno predsedniško in uredniško mesto v eni osebi; zahteva je bila, da se mora predsednik na vsak način odreči eni ali drugi funkciji. — Predsednik Stanković odgovarja, da je načelno sam tega mišljenja, a da ni bilo v izvršilnem odboru ni jednega, ki bi bil volian prevzeti uredniški posel. Ako pa vztraja še naprej na tem položaju, smatra to kot dolžnost vojaka, ki ne sme dezertirati s svojega mesta na straži. — Odloči se, da zavzema svoje mesto do skupščine. Soglasno se odobri predsednikovo poročilo. (Dalje prih.)

O redukciji uradništva.

ALI JE ŽENSKA DELOVNA MOČ CENEJŠA V JAVNI SLUŽBI?

Pod tem naslovom prinaša »Neues Wiener Journal«, nestrankarski dnevnik, članek, s katerim se sicer kot stanovsko oganizirani ne strinjamo, vendar ga prinašamo vsled podrobnih podatkov in zanimivih opazovanj in z ozirom **na uradniško redukcijo**, katero namerava izvesti naša vlada. Članek je zasnoval dunajski mestni zdravstveni svetnik dr. Wendenburg in se glasi:

Za javno upravo, ki hoče dobro funkcionirati in v kateri ne tvorijo prevelik denarni balast prezgodnji upokojenci in prevečkratni dopusti vseh kategorij državnih nastavljencev, nastane vprašanje, ali je ženska delovna moč v stanu duševnega delavca stalno nadomeščati; ali je žensko delo cenejše kljub temu, da je plača nastavljenk-uradnic v obče nižja nego uradnikov? Ali je za državno upravo cenejše, v službo sprejemati večje število uradnic?

Za zgled je vzel 25 učiteljev in 18 učiteljic, ki so bili upokojeni v letih 1900. do 1921. Zanimivo je zlasti dejstvo, da je 25 učiteljev služilo skupno 930 let, a 18 učiteljic 476.5 leta. Z drugimi besedami: Samo za ¼ manjše število učiteljic je služilo za polovico manj let kot njihovi moški tovariši.

Še jasnejša razlika se pokaže v zmožnosti ženske oziroma moške moči, ako vzamemo povprečni službeni čas iz prej navedenih številk, ki znaša pri moških 37.2 leta, pri ženskah 26.5 leta, ali: Delovna zmožnost učiteljice znaša $^2/_3$ ali $^7/_{10}$ delovne zmožnosti moškega. Ženske učne moči je treba potemtakem upokojiti v času, ki je za $^1/_3$ krajši kot službena doba moške moči.

Če delimo učitelje in učiteljice po službeni dobi, dobimo sledečo sliko:

Od onih 25 učiteljev je bilo:

45 let in več delazmožnih	7 =	28%
40—45 » » » »	5 =	20%
31—40 » » » »	7 =	28%
21—30 » » » »	2 =	8%
11—20 » » » »	3 =	12%
1—10 » » » »	1 =	4%
	25 =	100%

Od 18 učiteljic je bilo:

45 let in več delazmožnih	0 =	0%
40—45 » » » »	3 =	16.6%
31—40 » » » »	4 =	22.2%
21—30 » » » »	7 =	38.8%
11—20 » » » »	2 =	11.1%
1—10 » » » »	2 =	11.1%
	18 =	99.8¼

Napravimo preizkus s časom službenih let kakor hočemo, vedno jasnejši postaja pravilo, da je ženska v stanu krajši čas opravljati javno službo in da ni sposobna vztrajati pri delu tako dolgo kot moški.

Pri odgovoru na vprašanje, ali je delovna sila moškega oziroma ženske enakomerna, nas zanimajo slučaji obolenja in čas bolezenskih dopustov učiteljev in učiteljic. Med službeno dobo onih 25 učiteljev je bilo samo 80 bolezenskih dopustov z daljšo delanezmožnostjo. Vsak učitelj je zbolel v 37.2 letih 3.2krat, 18 učiteljic pa 64krat. Vsaka učiteljca je zbolela 3.4krat. Število obolenj je pri obeh spolih enako. Razlika 0.2 bi komaj zadostovala kot dokaz, da so poklicne zmožnosti ženskega spola v učiteljski službi mani vredne od moškega.

Drugačno je časovno razmerje, trajajoče v posameznih slučajih bolezni učiteljic in učiteljev. Posamezni učitelji so rabili dopusta 3 mesece, 24 dni, učiteljice 8 mesecev, da so okrevale do delazmožnosti. Iz navedenega primera je dokazano, da ženska učna moč tudi glede stalnosti njenih poklicnih možnosti zaostaja za moškim, in sicer zelo pomembno.

Ako povzamemo rezultat vseh preiskav, pridemo do sledečega zaključka:

1. Delovna sila in vztrajnost moškega je v javni službi večja nego ženske.

2. Ženska opravi v javni službi samo $^2/_3$ moškega službenega dela.

3. Nastavljanje žensk vsako javno upravo finančno zelo obremenjuje, in sicer med dobo in s pokojninami.

4. V dobro finančnega efekta vsake javne uprave je, oddajati službena mesta v prvi vrsti moškim prosilcem vseh kategorij činovništva.

5. Število bolezenskih slučajev je pri ženskih učnih močeh samo nekaj večje nego pri moških, toda trajnost bolezni je pri ženskah daljša.

6. Vsled prevelikega števila nastavljenk trpi enakomernost javnega obrata.

Dalje izvaja dr. Wendenburg iz vseh navedenih slučajev, da se moraio tudi dohodki in plače prilagoditi delovni zmožnosti in vztrajnosti. Enaka plača za $^1/_3$ krajše delo obremeni prizadete oblasti; vse prosilke in prosilce javnih služb je preiskati duševno in telesno. Pri zdravniškem ogledu prihaja v poštev nervoznost, disponiranost za srčno napako, jetiko in sklepni revmatizem. Kompetenti obeh spolov, ki so podvrženi tem boleznim, nimajo pravice do vstopa v javne službe. Posebno ženske učne moči, ki so nervozne ali disponiraio k nervoznosti, ne kažejo izgledov enakomerne delazmožnosti in postanejo prezgodaj nesposobne.

Namen članka, kakor pravi Wendenburg, ni, javni upravi otežkočiti sprejem žensk v službo, posebno v urade, kamor spada ženska po spolu in duševni zmožnostih. V času štedenia, s katerim se bori skoraj vsak finančni minister, je moška moč cenejša kot ženska in je za upravo priporočljivo, da pri enakem honorarju upošteva moške delovne moči.

S člankom se deloma tudi prevajalec teh vrstic ne strinja, a je vendar aktualen za naše razmere, ko minister financ, pa naj bo pristaš te ali one stranke, neprenehoma grozi z novimi davki in tarna, da ni kritja za tako veliko število javnih uslužbencev vseh kategorij.

Da je potrebna redukcija uradništva, je podan dokaz v razmerah ob sprejemanju v javno službo, ko se ni gledalo toliko na zmožnosti in potrebe, ampak na ustvaritev uradniškega kadra, ki naj bi bil postal predstraža na barikadi političnih strank.

Pri potrebni redukciji naj se upošteva kvalifikacija in zmožnost brezobzirnega službojemalca nasproti egoističnemu delodajalcu, **potem je naš članek najmanj aktualen za učiteljske razmere, katerim v polni meri zadošča kvalificirano slovensko učiteljstvo obeh stanovskih organizacij.**

Nam je za popolno jasnost vseh nedognanih, nejasnih in nedokazanih pojmov in trditev. Pričakujemo tozadevnih protidokazov s strani naših vrlih tovarišic, da vzbudimo potrebno pozornost in zanimanje za časopisno in stanovsko polemiko pri onih tovarišicah, ki se za javna in stanovska vprašanja premalo zanimajo. Redukcija uradništva je pred durmi, članek je zato aktualen.

Članek dr. Wendenburga je spisan gotovo pod vtisom redukcije avstrijskega uradništva ki je bilo decimirano za več kot 10%. Zakaj je vzel kot objekt dokazovania učitelje in učiteljice, katerih služba je v primeri z drugimi uradi najnapornejša in zahteva v največji meri skrajno uporabo duševnih in telesnih energij, ni znano. Kljub temu, da je šolski zdravnik, vendar ne pozna podrobnega šolskega dela drugače nego iz uradnih aktov, uradnih številk in takrat, kadar cepi dunajskim sestradanim otrokom koze.

Članek je v obče zanimiv in pričakujemo nani odgovora.

J. Ambrožič.

P. Bogović:

Učitelji-ministri.

(Konec.)

Kod nas.

U našoj državi nije bio još nijedan učitelj ministar.* Narodnih poslanika bilo je mnogo. Od ovih se najviše istakao Simo Miljuš, kao organizator jugosl. radništva. On je još posve mlad, idealist, imao je najvećeg uticaja osobito oko prosvetnog podignuća radničkih organizacija.

Šteta što je zaplovio najekstremnijim vodama.

U skrbi, radi slabog materijalnog stanja i radi zapostavljenosti, nije učiteljstvo kod nas imalo vremena i nije moglo da misli i na politiku, toga radi nije se nitko razvio i došao do svoje osobite izrazitosti. Sva se je energija trošila u borbi za svagdašnji kruh. Ni u predratnoj Srbiji nije bilo bolje. Radi velikih izdatka za voisku nije mogla ni ona svoje učiteljstvo posve obezbediti, premda mu je posvećivala osobitu pažnju. Sada, kada je sloboda i malo više hleba, **sigurno je da će i naše učiteljstvo razviti svu svoju** energiju u svim pravcima!

Času primerno.

(Glas podeželskih učiteljskih krogov.)

Znameniti francoski politik Jean Jaures (izg. Žan Žoré), po političnem prepričanju socialni demokrat, je v svojem govoru v francoskem parlamentu leta 1909. izvajal o šoli sledeče: »Se diskutira in prinaša dokaze za in proti obstoječi smeri šolstva, kakor da bi zamogli poljubno zbirati učne sisteme. Gospoda, ne uči se, kar se hoče; jaz pravim celo, ne uči se, kar ne ve ali kar verujemo da znamo, **uči se le in se zamore le to učiti, kar se je dosedaj poučevalo.**

Vzgoja je v gotovem smislu naš čas. Jaz ne mislim s tem, da se mora učitelj potruditi, vcepiti otrokom in mladim ljudem gotovo formulo ali vladajoči nauk. Učitelj, ki svojo nalogo tako razume in svoje učence na ta način izobrazuje, ustvarja le hlapčevske duše.

Ko bodo socialisti v stanu ustanavljati šole bo po mojem mnenju dolžnost učitelja, da besedo socializem pred otroci sploh ne izpregovori. Če je socialist, je le zato ker ga je njegovo svobodno mišljenje in njegovo znanje privedlo k socializmu. Edina pot, po kateri naj svoje učence privede do enakih ciljev, obstoji v tem da učence vzgoji k svobodnemu mišljenju in obsežni znanosti.«

Niso li besede uvaževanja vredne tudi za nas napredno učiteljstvo, ki hočemo vzgajati mladino v takem duhu in jo duševno usposobiti tako, da si bo sama izbirala pot življenja brez najmanjšega pritiska od strani pravega vzgojitelja, učitelja, ki ve in zna ceniti svojo vzvišeno nalogo ki jo ima do naše ukaželjne mladine.

---

* Ne smemo pozabljati na ministre-profesorje, ki jih istotako prištevamo učiteljskemu stanu. — **Uredn.**

---

mnogo učiteljstva v roke in da ima vendar tudi naše učiteljstvo pravico, da zve o pozitivnem delu akademske mladine na vzgojnem polju in o njenih pripravah za resno delo med narodom.

2. Da nisem referata nikomur ponujal, ampak me je uredništvo Pedagoškega Zbornika samo prosilo zanj, ker se zaveda da ima Šolska Matica in špecijalno Zbornik dolžnost, da zasleduje vsako pozitivno delo pri nas na socialno-pedagoškem področju in da seznanja učiteljstvo z novimi smernicami, ki jih je zavzela akademska mladina na naši domači univerzi. Brez tega poročila v kulturnem pogledu bi naravnost nekaj manjkalo v Zborniku.

3. Da obsega poročilo o delu in o razmotrivanju problema ljudske visoke šole samo 4½ drobno tiskane vrstice in da je naravnost zelo neupravičeno ali še kaj več, če imenuje kritik — obešanje na veliki zvon —. Nasprotno zasluži ta problem res veliko več pozornosti in celo »akademskega« razmotrivanja, kakor to misli marsikdo.

4. Da je izvirnost povsem nekaj drugega kakor misli g. kritik in da se proti principu izvirnosti pač nisem mogel pregrešiti.

Toliko o mojem referatu. Omenil bi pa še eno misel, ki se mi tukaj vsiljuje. Vsakdo, ki je ustvaril in našel kaj novega, ki je zavzel kake nove smernice v svojem delovanju, je dolžan, da poroča o svojih izsledkih, uspehih oziroma neuspehih vsem drugim, ki na istem področju delajo iščejo in zidajo. Samo s tem se omogoči kulturni razvoj ter se prepreči, da se zopet in zopet ne ponavljajo napake, ki bi se jim lahko izognili ter jih odstranili, če bi uporabili izkušnje drugih pri lastnem iskanju.

Kar pa se tiče Pedagoškega Zbornika sploh je dolžnost vseh ki se čutijo dovolj močne in sposobne da ga pomagajo dvigniti in da sodelujejo kot sotrudniki. Če bo mnogo dobrega gradiva, se bo lahko izbralo še iz tega le najboljše in Pedagoški Zbornik se bo lahko kosal takrat tudi s publikacijami tujih narodov.

Žgeč Franjo, cand. phil.